

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

טיפוח תלמידים מחוננים במערכת החינוך

מוגש לוועדת החינוך, התרבות והספורט

כתיבה: יובל וורגן

אישור: הודיה קין, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

כ' בכסלו תשס"ז

11 בדצמבר 2006

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

מבוא

מסמך זה נכתב לקראת דיון בוועדת החינוך, התרבות והספורט בנושא קידום ילדים מחוננים וטיפוחם. המסמך מתמקד בטיפוח תלמידים מחוננים במערכת החינוך הפורמלית ובטיפוח משרד החינוך בתלמידים מחוננים: מסגרות הטיפוח למחוננים, תהליך האיתור של תלמידים מחוננים ונתונים על הטיפוח בתלמידים מחוננים בשנת הלימודים תשס"ו.

מן המסמך עולה כי שיעור ההשתתפות של תלמידים מחוננים בשתי תוכניות הטיפוח העיקריות שמפעיל משרד החינוך ("תוכניות בוקר" בלבד – כיתות ייחודיות לתלמידים מחוננים ויום העשרה שבועי, לא כולל חוגי העשרה בשעות אחר הצהריים) היה בשנת תשס"ו כשליש בלבד משיעורם המוערך של כלל התלמידים המחוננים בכל שנתון. בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות שיעור ההשתתפות בתוכניות הטיפוח הללו נמוך עוד יותר – כחמישית או פחות משיעורם המוערך של כלל המחוננים בשנתון.

עוד עולה במסמך כי ממסגרות הטיפוח הקיימות, משרד החינוך מממן במלואן רק את הכיתות הייחודיות לתלמידים מחוננים, שבהן לומדים כ-20% מכלל התלמידים המחוננים המשתתפים בתוכניות טיפוח. במסגרות הטיפוח האחרות, שבהן משתתפים כ-80% מהתלמידים המחוננים, משרד החינוך מממן שליש מעלותה הכוללת של התוכנית או פחות מזה.

ככלל, מספר המשתתפים בכל תוכניות הטיפוח למחוננים נתון במגמת עלייה (13,327 משתתפים בכל תוכניות הטיפוח בשנת תשס"ו לעומת 11,499 משתתפים בשנת תשס"א). עם זאת, התקצוב לתלמיד מחונן בשעות תקן קוצץ מ-0.5 שעה שבועית לתלמיד בשנת הלימודים הקודמת (תשס"ו) ל-0.45 שעה שבועית לתלמיד בשנת הלימודים הנוכחית (תשס"ז).

1. הגדרת מחוננות – רקע¹

יש שתי גישות מרכזיות להגדרת מחוננות: הגישה הכמותית והגישה האיכותית. הנוקטים את הגישה הכמותית מגדירים את המחוננות כיכולת אינטלקטואלית כללית² גבוהה מהממוצע, הניתנת למדידה במבחני אינטליגנציה. מנגד, בעלי הגישה האיכותית מדגישים את הזיקה בין המרכיבים הקוגניטיביים לבין המרכיבים הרגשיים, החברתיים והסביבתיים, וטוענים כי מכלול המרכיבים קובע את רמת התפקוד של הפרט ואת איכות מימושה.

משרד החינוך בחר בהגדרה הכמותית ומנהל את מערכת האבחון לפיה. במבחנים לאיתור תלמידים מחוננים נבדקות מיומנויות אינטלקטואליות כלליות ונבחרים תלמידים שהם בעלי פוטנציאל גבוה בתחום האינטלקטואלי. אלה מופנים לתוכניות טיפוח והעשרה ייחודיות המתאימות לכישורים בתחום זה.

¹ אתר משרד החינוך, האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים – מדיניות, www.education.gov.il/gifted/policy.htm, תאריך הכניסה: 1 בדצמבר 2006.

² יכולת אינטלקטואלית כללית: יכולת חשיבה, הכוללת מרכיבים מילוליים, מספריים, מרחביים, כושר הפשטה, זכירה, ניתוח והסקת מסקנות.

יצוין כי ביולי 2004 הוגש למשרד החינוך דוח "ועדת ההיגוי לקידום החינוך למחוננים בישראל" בראשות הפרופ' ברוך נבו (להלן: ועדת-נבו).³ על-פי דוח הוועדה, יש ארבעה תחומי מחוננות:

- א. יכולת לימודית כללית/ רמת אינטליגנציה כללית.
- ב. כשרון אמנותי.
- ג. הצטיינות לימודית מסוימת: במתמטיקה, במחשב, בשפות וכו'.
- ד. כשרון ספורטיבי.

הדוח מציין כי הספרות המקצועית העוסקת במחוננים אינה מספקת הגדרה אחידה וברורה למושג מחוננות. עם זאת, הוועדה קבעה הגדרה סטטיסטית שלפיה מחוננים הם האחוזון (1%) העליון בכל אחד מתחומי המחוננות (לשם השוואה, "מצטיינים" הם חמשת האחוזונים (5%) העליונים בכל אחד מתחומי המחוננות – כלומר 1% מחוננים + 4% נוספים). הוועדה העריכה כי על-פי הגדרתה למחוננות,⁴ ובהערכה גסה, יש בישראל בכל שנתון 3%-4% מחוננים בכל תחומי המחוננות האמורים.

2. מסגרות חינוכיות לטיפוח מחוננים

האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים במשרד החינוך מקיים שלוש מסגרות עיקריות לטיפוח מחוננים:⁵ כיתות ייחודיות לתלמידים מחוננים (המשולבות בבתי-הספר הרגילים), יום העשרה שבועי וחוגים בשעות אחר הצהריים. ככלל, השתתפותם של תלמידים מחוננים בתוכניות הטיפוח מתחילה בכיתה ג' (כיום מופעל פיילוט להפעלת תוכניות טיפוח בחינוך הקדם-יסודי).

מדיניותו המוצהרת של משרד החינוך היא להפנות לתוכניות של כיתות ייחודיות למחוננים ולתוכניות יום העשרה שבועי כ-1.5%-1% מכלל התלמידים בני אותה שכבת גיל במקום שבו כל תוכנית מתקיימת, ולחוגים הנערכים בשעות אחר הצהריים – עד 3% מכלל התלמידים בני אותה שכבת גיל במקום שבו החוגים מתקיימים.⁶

להלן מידע תמציתי על שלוש המסגרות:⁷

- **כיתות ייחודיות לתלמידים מחוננים** – הכיתות לתלמידים מחוננים הן על-אזוריות ופועלות בעשר ערים ברחבי הארץ. התלמידים לומדים בכיתות נפרדות המשולבות בבתי-ספר רגילים בכל שלבי החינוך (יסודי, חטיבת ביניים וחטיבה עליונה) בכל ימות השבוע. תוכנית הלימודים מבוססת על תוכנית הלימודים הרשמית, אולם היא מעמיקה, מרחיבה ומעשירה את התוכנית

³ דוח זה עסק בין השאר בהמלצות המדענית הראשית במשרד החינוך לטיפול במחוננים, אשר ניתנו בעקבות ביקורת מקיפה שמתח מבקר המדינה בנושא בשנת 1993; להרחבה בדבר יישום הערות מבקר המדינה בעניין טיפוח התלמידים המחוננים, ראו: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, טיפוח תלמידים מחוננים, כתיבה: עוגן גולדמן, 14 במאי 2002.

⁴ יצוין כי ועדת ההיגוי ציינה שני תנאים נוספים להגדרת מחוננות, מעבר לחריגות הסטטיסטית הייחודית: רמת מוטיבציה (התמדה, נחישות) שהיא מעל לחציון השנתי ורמת יצירתיות (מקוריות) שהיא מעל לחציון השנתי.

⁵ האגף אינו מטפל כיום במחוננים בתחום הספורט.

⁶ דוח ועדת ההיגוי לקידום החינוך למחוננים בישראל, תיאור התוכניות הקיימות, יולי 2004.

⁷ אתר משרד החינוך, האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים – מסגרות הלימוד, <http://www.education.gov.il/gifted-misgarot.htm#Heading3>; מרכז המחקר והמידע של הכנסת, טיפוח תלמידים מחוננים, כתיבה: עוגן גולדמן, 14 במאי 2002.

הרגילה, מאתגרת ממנה ונוספים לה נושאים ייחודיים. קצב הלימודים מוגבר, פחות זמן מיועד לרכישת הידע ויותר זמן מיועד להעמקה ולפיתוח מיומנויות למידה.

- **יום העשרה שבועי** – תלמיד מחונן המופנה למסגרת טיפוח זו משתתף אחת לשבוע, במשך יום לימודים שלם, בתוכנית ייחודית שנלמדים בה נושאים בתחומי ידע שונים. כל תוכנית לימודית ביום העשרה היא בעלת צביון שונה, לפי אוכלוסיית התלמידים, מקום מגוריהם ועוד. במסגרת יום העשרה שבועי התלמידים לומדים נושאים שאינם כלולים במערכת הלימודים הרגילה. התוכנית מופעלת במרכז אזורי או על-אזורי, והתלמידים באים אליו. תוכנית יום העשרה שבועי מתאימה בעיקר לילדים בגיל בית-הספר היסודי וחטיבת-הביניים.

- **חוגים בשעות אחר הצהריים** – תלמידים המשתתפים בחוגי העשרה בשעות אחר הצהריים באים אחת לשבוע למרכז שפועל בדרך כלל ליד מוסד להשכלה גבוהה, ב"אשכול פיס" או במרכז הקהילתי. הילדים משתתפים בשני חוגים שבחרו מתוך מגוון חוגים המוצעים להם בנושאים שאינם כלולים בתוכנית הלימודים הרשמית. לחוגים אלו מופנים תלמידי כיתות ג'-ו'. ביישובים שאין בהם מסגרות חלופיות לתלמידים מחוננים בגיל חטיבת-ביניים, התלמידים ממשיכים במסגרת זו עד לכיתה ט'.⁸

3. נתונים על תלמידים מחוננים – שנת תשס"ו⁹

3.1. השתתפות תלמידים בתוכניות לטיפוח מחוננים

מספר המשתתפים בתוכניות לטיפוח מחוננים, שנת תשס"ו (2005/06), לפי סוג התוכנית ולפי מגזר

סה"כ משתתפים**	מספר המשתתפים		סוג התוכנית
	המגזר הערבי	המגזר היהודי	
2,617	0	2,617	כיתות ייחודיות
6,510	1,759	4,751	יום העשרה שבועי
4,200	852	3,348	חוגים אחר הצהריים
<u>13,327</u>	2,611	10,716	<u>סך הכול</u>

** יודגש כי מספר המשתתפים בתוכניות הטיפוח אינו מלמד בהכרח על מספר התלמידים בכלל התוכניות, מאחר שתלמידים מחוננים עשויים להשתתף הן באחת ממסגרות היום (כיתות ייחודיות או יום העשרה) והן בחוגים אחר הצהריים.

⁸ במסגרת זו התלמידים זוכים לשעות העשרה מעטות לעומת מסגרות האחרות, אבל יתרונה הוא שהיא אינה מחייבת היעדרות מכיתת-האם אחת לשבוע, אלא מאפשרת לתלמיד המחונן ללמוד באופן סדיר בבית-ספר רגיל ולקבל שעות העשרה ייחודיות.

⁹ שלומית רחמל, מנהלת האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים, משרד החינוך, מכתב, 1 באוגוסט 2006.

מנתונים אחרונים שהתקבלו ממשרד החינוך על מספר המשתתפים בתוכניות הבוקר – כיתות ייחודיות ויום העשרה שבועי – בשנת הלימודים הנוכחית (תשס"ז), עולה כי לא חל שינוי של ממש בהיקף ההשתתפות בתוכניות האלה: 9,146 תלמידים בשתי מסגרות הטיפוח האמורות בתשס"ז לעומת 9,127 בתשס"ו.

השיעור הממוצע של התלמידים המחווננים המשתתפים בתוכניות טיפוח (למעט חוגים אחר הצהריים) בכלל התלמידים בשנתון, תשס"ו

שלב חינוך	שיעור בכלל התלמידים בשנתון ¹⁰
יסודי	1.04%
חטיבת-ביניים	0.62%
חטיבה עליונה	0.35%

כאמור, ועדת-נבו העריכה כי על-פי הגדרותיה למחוננות, 3% מן התלמידים בכל שנתון הם מחוננים (לא כולל 1% מחוננים בתחום הספורט).

מנתוני ההשתתפות בפועל של תלמידים מחוננים בתוכניות הטיפוח העיקריות (כיתות ייחודיות ויום העשרה שבועי) עולה כי בשנת תשס"ו היה שיעור ההשתתפות בתוכניות של תלמידי בתי-הספר היסודיים לכל היותר שליש משיעורם המוערך של המחווננים בכל שנתון, ואילו בחטיבת-הביניים ובחטיבות העליונות היה שיעור ההשתתפות נמוך עוד יותר – 20% או פחות משיעורם המוערך של המחווננים בשנתון.

עם זאת, יודגש כי שיעור ההשתתפות המצוין לעיל אינו כולל את המשתתפים בחוגי העשרה למחוננים בשעות אחר הצהריים. ככלל, היקף שעות ההעשרה במסגרת החוגים אחר הצהריים קטן יחסית למסגרות הטיפוח האחרות, אך ייתכן שהדבר נעשה מתוך בחירה של המשתתפים בתוכנית או של הוריהם כדי שלא להיעדר מכיתת האם.

המשתתפים בתוכניות לטיפוח מחוננים, שנת תשס"ו (2005/06), לפי סוג התוכנית ולפי מין

מספר המשתתפים				סה"כ משתתפים		סוג התוכנית
בנות		בנים				
38%	1,003	62%	1,614	100%	2,617	כיתות ייחודיות
38%	2,466	62%	4,044	100%	6,510	יום העשרה שבועי
לא נמסרו נתונים		לא נמסרו נתונים		4,200		חוגים אחר הצהריים

¹⁰ לא כולל תלמידים בחינוך המיוחד.

מן הטבלה שלעיל עולה כי שיעור הבנות בכיתות הייחודיות למחוננים ובתוכניות יום העשרה שבועי נמוך הרבה יותר משיעור הבנים בתוכניות האלה. מהשוואה לנתוני המשתתפים בכיתות ייחודיות בשנת 2002, שיוצגו בטבלה שלהלן, עולה כי גדל במידה ניכרת מספר הבנות במסגרת טיפוח זו (גידול של כ-45%) וחלה עלייה מסוימת בשיעור הבנות בכלל התלמידים המחוננים בכיתות ייחודיות. אף על פי כן, גם לאחר שינויים אלו שיעור הבנות נמוך משיעור הבנים.

תלמידים מחוננים בכיתות ייחודיות לפי מין, 2002 ו-2006

בנות		בנים		
33%	693	67%	1,384	2002
38%	1,003	62%	1,614	2006

3.2. מרכזי הטיפוח

- למערך האיתור והטיפוח של תלמידים מחוננים שייכים 394 יישובים.

מרבית התוכניות פועלות במסגרת אזורית או על-אזורית, ולכן מספר המרכזים קטן הרבה יותר ממספר היישובים המצוין לעיל. להלן פירוט מספר מרכזי הטיפוח:

מרכזים שבהם פועלת כיתת מחוננים		
מספר הכיתות	מספר בתי-הספר ¹¹	
18	5	יסודי
27	8	חטיבת-ביניים
35	8	חטיבה עליונה
מרכזים שבהם פועל יום העשרה שבועי		
61		סה"כ
מתוכם:		
35		מגזר יהודי
26		מגזר לא-יהודי

¹¹ לא כולל בתי-ספר ייחודיים לאמנות.

3.3. תקציב משרד החינוך לטיפול בתלמידים מחוננים

תקציב משרד החינוך לטיפול בתלמידים מחוננים היה בשנת 2006 כ-20.5 מיליון ש"ח. להלן פירוט חלקי של מרכיבי תקציב זה שהתקבל מן האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים במשרד החינוך:¹²

תקציב בשעות תקן	תקציב בש"ח	אוכלוסיית התלמידים
3,465 שעות שבועיות 0.45 שעה שבועית (לתלמיד)	10,107,000	טיפוח מחוננים
	1,798,000	טיפוח מחוננים בתחום האמנות
355 שעות שבועיות	2,421,000	טיפוח תלמידים מצטיינים
4,000 שעות שבועיות	14,324,000	סך הכול
	כ-20,500,000 ש"ח	סך התקציב

- ככלל, תקציב משרד החינוך לטיפול בתלמידים מחוננים ומצטיינים גדל בשנים האחרונות (לשם השוואה, בשנת 2000 היה התקציב לטיפול במחוננים 14,000,000 ש"ח, ובשנת 2002 הוא היה 13,775,000 ש"ח). בשנת 2005 ניתנה תוספת תקציב, בין השאר לצורך יישום דוח ועדת-נבו, והתקציב היה כ-22 מיליון ש"ח. בשנת 2006 קוצץ התקציב בכ-1.5 מיליון ש"ח.¹³
- בשנת הלימודים הנוכחית, תשס"ז (2006/07), קוצץ היקף שעות התקן לתלמיד מחונן מ-0.5 שעה שבועית ל-0.45 שעה שבועית. הסיבה העיקרית לקיצוץ זה היא הגידול במספר התלמידים (כולל תלמידים מצטיינים) והקיצוץ בתקציב האגף לשנת 2006, כמצוין לעיל.
- התקציב הדרוש ליישום מלא של המלצות ועדת-נבו הוא 250 מיליון ש"ח. ועדת-דוברת דנה בהרחבה בטיפוח תלמידים מחוננים ואימצה את רוב רובן של המלצות ועדת-נבו. היא קבעה כי בשנים הראשונות להפעלת "התוכנית הלאומית לחינוך" יהיה התקציב הכולל לטיפוח מחוננים ומצטיינים 60 מיליון ש"ח בשנה, בין השאר לצורך יישום המלצות אלו.

3.3.1. מימון מסגרות הטיפול

¹² משרד החינוך – האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים, נתוני תלמידים מחוננים בשנת תשס"ו, התקבל ב-25 ביולי 2006.

¹³ שלומית רחמל, מנהלת האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים, משרד החינוך, שיחת טלפון, 11 בדצמבר 2006.

- הכיתות הייחודיות לתלמידים מחוננים מתקצבות במלואן מכספי משרד החינוך.
  - חלוקת התקצוב של יום ההעשרה השבועי: שלישי מקורו בכספי משרד החינוך (שעות תקן), ושני-שלישים – בכספי ההורים. העלות הממוצעת של ההשתתפות בתוכנית יום העשרה שבועי היא כ-6,000 ש"ח לתלמיד לשנה.
  - תוכניות ההעשרה אחר הצהריים מופעלות על-ידי רשויות מקומיות ועמותות. כדי לקבל תקציב ממשרד החינוך, על הגורם המפעיל להגיש למשרד החינוך בקשת תמיכה. המשרד מממן 7%-25% מעלותה הכוללת של התוכנית, ואת יתרת הסכום מממנים ההורים והרשויות המקומיות. השתתפות הרשויות המקומיות היא וולונטרית ושונה בכל רשות ורשות. סכום המימון של הורים לחוג יחיד הוא בין 200 ל-1,200 ש"ח.
- יצוין כי להורים ניתנות הנחות על-פי קריטריונים חברתיים-כלכליים, ויש תקציב לסיוע לתלמידים מחוננים נזקקים. בשנת תשס"ו היה תקציב הסיוע לנזקקים 900,000 ש"ח.

3.3.2. הסעות לתלמידים מחוננים

סוגיית תקצוב ההסעות לתלמידים מחוננים עלתה בעבר על סדר-יומה של ועדת החינוך של הכנסת וצוינה כסוגיה בעייתית.¹⁴ היות שרבים ממרכזי הטיפול הם מרכזים אזוריים, תלמידים מחוננים רבים באים לפעילות הטיפול ממרחק רב יחסית. לפיכך, ללא הסעות מסודרות חלק מהתלמידים מתקשים להשתתף במסגרות הטיפול. מספרם המדויק של התלמידים המחוננים הנתקלים כיום בקשיים מעין אלה אינו ידוע. בתשובה על פניית מרכז המחקר והמידע ציינה הגב' שלומית רחמל, מנהלת האגף למחוננים ומצטיינים במשרד החינוך, כי אין בידי המשרד נתונים בנושא זה. לדבריה, הרשויות המקומיות אמורות להשתתף בתקצוב ההסעות אך רובן אינן עושות זאת, בין השאר מאחר שאין להן תקציב למטרה זו.

4. תהליך איתור התלמידים המחוננים

האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים במשרד החינוך מקיים מדי שנה מבחנים לאיתור תלמידים מחוננים בכל המקומות שבהם פועלות תוכניות טיפוח לתלמידים מחוננים (או ביישובים קטנים המשולבים בתוכניות המופעלות במרכזי העשרה אזוריים).¹⁵ המבחנים נערכים באמצעות מכון "סאלד", אשר זכה במכרז לעניין זה. תהליך האיתור מתחיל כשנה לפני הפניית התלמיד למסגרת הטיפול הייחודית (בחלק מהיישובים נערכים המבחנים בכיתה ב' ובחלקם – בכיתה ג'). התהליך נעשה בשני שלבים:

א. שלב הסינון – בשלב זה ניתנת הזדמנות לכל תלמידי כיתות ב' או ג' להיבחן לשם קביעת התאמתם לתוכנית העשרה לתלמידים מחוננים. המבחן נערך בתי-הספר, לפי הנחיות מכון "סאלד". על-פי תוצאות המבחנים, בתי-הספר מעבירים אל מכון "סאלד" את רשימות התלמידים המיועדים להיבחן בשלב השני. ברשימות אלו יהיו אותם 15% מכלל התלמידים

¹⁴ מרכז המחקר והמידע של הכנסת, טיפוח תלמידים מחוננים, כתיבה: עוגן גולדמן, 14 במאי 2002.

¹⁵ כמו כן, אחת לשנה מתקיים אבחון מיוחד לתלמידים שלא נבחנו בעבר ולא להם שנבחנו בעבר אך לא עמדו בקריטריונים והם מבקשים להיבחן פעם נוספת. אבחון בפעם השנייה כרוך בתשלום ההורים.

אשר השיגו את התוצאות הטובות ביותר במבחן הראשון, וכן תלמידים שבית-הספר מצא לנכון להמליץ עליהם אף שלא השיגו את הציון הנדרש במבחן הראשון.

ב. שלב האיתור – בשלב זה נערכים מבחנים קבוצתיים במרכזי הערכה מיוחדים.

תהליך האיתור נמשך כשישה חודשים, ובמהלכם ההורים אמורים לקבל מכתבים מפורטים המתארים את התהליך ואת משמעות התוצאות. בסוף התהליך נשלח מכתב להורי כל התלמידים שנבחנו בשלב השני, ובו מצוין אם מומלץ שהתלמיד ישתתף בתוכנית העשרה.

תוצאות המבחנים הן יחסיות ומותאמות לקבוצת הגיל שנבחנה בשנת הלימודים המסוימת.

4.1. טיפול בקבוצות מיוחדות של מחוננים

האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים במשרד החינוך מטפל בקבוצות מיוחדות מקרב התלמידים המחוננים, הן בתהליך האיתור והן במסגרת הטיפול של התלמידים הנבחרים. מדובר בקבוצות בעלות מאפיינים מיוחדים, כגון עולים חדשים או לקויי למידה, וכן בתלמידים מחוננים בתחום ייחודי כגון אמנות.

בשלב האיתור:

- נערך איתור נפרד לעולים חדשים באמצעות מבחנים שאינם מחייבים בקיאות בשפה העברית.
- במגזר הערבי, הדרוזי והבדואי נערך האיתור בשפה הערבית; הבחינות זהות במהותן לבחינות בעברית אך מותאמות בתוכן ובשפתן לאוכלוסייה זו.
- תלמידים בעלי לקויות למידה מופנים למבחנים אינדיבידואליים.
- תלמידים בעלי מוגבלויות פיזיות שוועדת ערעורים וחרגיגים לעניין תלמידים מחוננים מצאה שהם זכאים לכך מופנים למבחן מיוחד ומותאם.

בשנת תשס"ו טיפל האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים באבחון של כ-100 תלמידים עולים חדשים וכ-200 תלמידים בעלי לקויות למידה. כמו כן, בשנת הלימודים הנוכחית – תשס"ז – לומדים 74 תלמידים בתוכניות טיפוח מיוחדות לתלמידים מחוננים יוצאי אתיופיה.

נוסף על כך, מתוך כלל התלמידים המחוננים, 498 תלמידים מחוננים בתחום האמנות שולבו בשנת תשס"ו במסגרות הטיפול למחוננים, שנכללים בהן גם שלושה בתי-ספר ייחודיים לאמנות.

5. טיפוח מחוננים במערכת החינוך – מדיניות המשך

- **משרד החינוך** – בשנת תשס"ו המשיכה ועדת ההיגוי לקידום המחוננים את פועלה כוועדת קבע, בראשותה של פרופ' זמירה מבורך, במטרה לתרגם את המלצות ועדת-נבו לתוכנית פעולה. ועדה זו עוסקת בהכנת תוכנית אופרטיבית בכמה מישורים: בתחום המדיניות, בתחום הפדגוגי ובהמשך מחקר.

המשרד גיבש לאחרונה תוכנית-אב כוללת להרחבת הטיפול במצטיינים, לפי המלצות ועדת-נבו, ובמסגרתה המשרד מתכוון להרחיב בהדרגה (בתוך שלוש שנים) את מספר התלמידים **המחוננים** **והמצטיינים** המשתתפים בתוכניות הטיפול ל-60,000 תלמידים.¹⁶

- **חקיקה** – בהמלצות דוח ועדת-נבו נכלל גם נוסח הצעת חוק שמטרתה לעגן בחוק את הטיפול במחוננים במערכת החינוך. הצעת חוק שמטרתה עיגון זכויות תלמידים מחוננים ומצטיינים הונחה על שולחן הכנסת השבע-עשרה בידי חבר הכנסת יורי שטרן ואחרים, והתקבלה בקריאה טרומית במליאת הכנסת. הצעת חוק דומה בעיקרה הניחו יו"ר ועדת החינוך חבר הכנסת הרב מיכאל מלכיאור וחברת הכנסת רונית תירוש.

---

¹⁶ משרד החינוך – דוברות המשרד, הודעה לעיתונות, 11 בדצמבר 2006.

